

Cours donné par le Rav Eliezer ARNAUVE le 05/01/2014.

<http://hassidout.org/sj/videos/videos-par-intervenants/70-rav-eliezer-arnauve>

בס"ד. יו"ד שבט ה'תשי"ד
(הנחה בלתי מוגה)

באתי 1 לגני אחותי כלה 2. ואיתא על זה במדרש 3 לגני לגנוני, למקום שהי' עיקר דירתו, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ואח"כ ע"י חטא עץ הדעת, שהוא המקור לכל עניני חטאים שלאח"ז, נעשה שינוי עיקרי שנסתלקה השכינה מארץ לרקיע הא'.

ואח"כ ע"י החטאים שהיו לאח"ז עלתה למעלה כו' עד לרקיע השביעי.

הצדיקים שבאו לאח"ז, ע"י עבודתם הורידו השכינה מלמעלה למטה, ועד שבא משה רבינו, שהוא השביעי וכל השביעין חביבין⁴, ופעל את הדבר העיקרי – המשכת השכינה מרקיע הא' לארץ, שזוהי תכלית הכוונה.

וזהו מ"ש⁵ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שע"ז שצדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עלי"6, היינו, שהצדיקים ע"י עבודתם משכינים (ממשיכים) בחי' שוכן עד⁸ (שלכן ירשו ארץ), אזי נעשה ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד⁹.

וענין זה נעשה ע"י העבודה דאתכפיא סט"א, כי, כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין¹⁰, ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר דיום ההסתלקות ויום היארצייט¹¹ דקאי על מדריגת האור שהוא בכולהו עלמין בשוה, שזהו"ע המשכת עיקר שכינה בתחתונים.

וזהו ענין המשכן ומקדש והעבודה שבהם, שעיקרה הוא עבודת הקרבנות ובפרט ענין הקטורת, שע"ז

אתכפ"א סט"א כו'.

וזהו גם מה שהמשכן הי' מעצי שטים דוקא, כי, כדי שתוכל להיות העבודה דאתכפ"א סט"א, צ"ל נתינת מקום להתנגדות של הסט"א, וזה נעשה ע"י הרוח שטות, כמארז"ל 12 אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות, וכפי שמבאר בהמאמר (בפ"ג) שזהו מצד תוקף החמדה, ובעיקר (לא כ"כ החמדה בפ"ע, אלא) התענוג והרתיחה (דער קאָך) שיש לו בעינים הגשמיים (אפילו בדברים המותרים), שזה מסיר את החיות וההתלהבות שצריכה להיות בעיני קדושה, וכך הולך מדחי אל דחי עד שיכול לבוא לרוח שטות שיכולה להביא אותו לעבור עבירה, כיון שהרוח שטות מכסה על האמת שלא ירגיש שנפרד מאחדותו, ויהי' נדמה לו שעודנו ביהדותו כו'.

ולכן צ"ל גם התיקון באופן כזה, שזהו"ע עצי שטים שבמשכן, שענינם הוא שטות דקדושה, שע"ז נתתקן השטות דלעו"ז 131.
ויש להוסיף, שעפ"ז מובן שהעבודה דשטות דקדושה אינה ענין השייך רק ליחידי סגולה ובזמנים מיוחדים 14, אלא זהו הכרח גמור בכללות העבודה, כיון שע"ז מתקנים את הרוח שטות שנותנת מקום להיות עובר עבירה.

ולאידך גיסא, ה"ז שייך גם אצל צדיקים, כי, מה שאמרו חז"ל אין אדם עובר עבירה כו', קאי על איזה עבירה שתהי', כולל גם הענין דאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא 15, שגם זה הוא מפני שנכנס בו רוח שטות, ולכן, גם אצל צדיק צ"ל העבודה דשטות דקדושה [לא רק מצד ענין הערבות שכל ישראל ערבים זה בזה 16, שלכן 17 אפילו צדיקים גמורים אומרים אשמנו בגדנו כו' (כל אותיות הא"ב 18)], אלא גם מצד עצמון,

כדי לתקן את הרוח שטות שממנה באה ה"עבירה" (אין צדיק בארץ גו') כפי שהיא בדרגתו כו'.

ב) והנה הכח שיש לסט"א לבנות (אויפבויען) את הרוח שטות כו' עד שנפש הבהמית תוכל לכסות על נפש האלקית, הוא פרט בכללות הבריאה שעולמות מעלימים על אלקות¹⁹, וכמאמר הידוע²⁰ שבעולמות (ובפרט בעולמות בי"ע) ענין המציאות הוא בפשיטות ואלקות הוא בהתחדשות.

וכל זה הוא לצורך העבודה, שיוכל להיות הענין דאתכפא סט"א, כנ"ל.

וע"ד המבואר בתניא²¹ שלגבי קדושת נפש האלקית נתן לה הקב"ה (לסט"א) רשות ויכולת להגבי' עצמה כנגדה כדי שהאדם יתגבר עלי' וינצחנה, ועי"ז יוכל להיות כללות ענין העבודה. והיינו, שמצד זה שהקב"ה הוא עצם הטוב²², רצונו ליתן תכלית הטוב – שלא יהי' נהמא דכיסופא²³, אלא ע"י עבודה ויגיעה דוקא, וכמאמר²⁴ לפום צערא אגרא, וכדי להיות נתינת מקום לענין של עבודה ויגיעה, הוצרכה להיות כללות הבריאה באופן של העלם והסתר על אלקות, עד שאומרים לאדם ראה²⁵ נתתי לפניך את החיים ואת הטוב וגם את ההיפך כו', שדוקא אז העבודה היא מצד בחירתו דוקא, ובחרת בחיים²⁶. אמנם זהו רק טעם על הצורך בהעלם על אלקות כו'.

אבל עדיין צריך להבין איך אפשר להיות העלם זה, שהרי נפש האלקית היא מציאות אמיתית, ואילו נפש הבהמית וכללות העולם אינם אלא כדי שיוכל להיות ענין העבודה והגיעה באופן דלפום צערא אגרא, וא"כ, כיצד יש כח לנפש הבהמית להעלים על נפש האלקית, ובפרטיות, שהרוח שטות יוכל לכסות על האמת עד שיוכל לעבור עבירה.

ג) ויובן בהקדם מה שמצינו בנוגע לכללות האדם, עובד העבודה ומברר הבירורים כו', שהאדם עצמו צריך להענינים שמברר אותם, דומם צומח חי, להכרח קיומו.

והיינו, שאין זה כמו שהדומם צומח חי צריכים להאדם שמברר אותם, לפי שע"י עבודת האדם מגיעים הם לתכליתם [כידוע 27 שתכלית הדומם שיוכלל בצומח, תכלית הצומח שיוכלל בחי, ותכלית החי שיוכלל במדבר כו', וענין זה נעשה ע"י עבודת האדם דוקא], כי, זה שהדצ"ח צריכים להאדם, אינו אלא בשביל לבוא להתכלית והעילוי שלהם, אבל להכרח קיומם אינם צריכים להאדם, משא"כ צורך האדם בהדצ"ח הוא לא רק שע"י עבודתו בהם יכול למלא עבודתו ותכליתו, אלא גם בשביל הכרח קיומו צריך הוא להדצ"ח.

ועוד זאת, שצורך האדם בהדצ"ח הוא לא רק מצד הגוף [היינו, שע"י הדצ"ח תהא הנשמה נאחזת בהגוף, וכמשל האש שבטבעו עולה למעלה, ורק ע"י אחיזתו בהפתילה נשאר הוא למטה, ודוגמתו בנמשל, שהנשמה מצד עצמה רצונה לעלות למעלה ולידבק בשרשה ומקורה כו' (כמבואר בתניא 28), וכדי שתהא נאחזת למטה בגוף גשמי יש צורך בדצ"ח גשמיים כמו הגוף הגשמי], אלא גם הנשמה צריכה להניצוץ האלקי שבדצ"ח.

דהנה, כתיב 29 כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם, ומביא הבעש"ט 30 מהאריז"ל 31 דהחוקרים הקשו מאין הוא חיות הנשמה, דאין הדעת נותן שיהי' חיות הנשמה מלחם ומאכל גשמי, ואין לומר דהנשמה יכולה להיות בלי מזון, דא"כ מ"ט אם עובר אדם ושוהה כמה ימים בלי מזון ימות ברעב, מ"ט תצא הנשמה מחמת מניעת אכילה.

ותירץ האריז"ל שלא ידעו והיו סכלים בשרש הבריאה דארז"ל 32 בעשרה מאמרות נברא העולם, פי' ע"י המאמרות עצמן נתהווה הכל, והמאמר הזה הוא חיות פנימי להם, וזה החיות הוא מזון הנשמה.

ומוסיף שם, וז"ש 33 רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף.

והיינו, שהפסוק מבאר את סיבת הרעב והצמא (דלכאורה למה יהי האדם רעב וצמא למאכל ומשקה גשמיים), שזהו משום שנפשם בהם תתעטף, היינו, שהניצוץ האלקי שבמאכל ומשקה (נפשם) נמצא בהם בהעלים (בהם תתעטף), והאדם צריך לגלות את הניצוץ האלקי, מפני שניצוץ זה שייך אליו.

ומבאר בזה רבינו הזקן בתו"א³⁴, דאף שגם האדם נשתלשל ממאמר נעשה אדם כו', מ"מ, צריך האדם למוצא פי הוי' שבלחם, לפי שמוצא פי הוי' שבדצ"ח הוא נעלה יותר ממוצא פי הוי' כמו שהוא בהנשמה וגוף, כמבואר שם בארוכה.

ונמצא, שהצורך של האדם בדצ"ח הוא (לא רק להתכלית והעילוי שלו, אלא) אפילו להכרח קיומו, ולא רק מצד הגשמיות, אלא גם מצד הרוחניות. והביאור בזה ע"פ הידוע שתהו קדם לתיקון.

דהנה, סדר ההשתלשלות הוא באופן דבונה על מנת לסתור וסותר על מנת לבנות, שהו"ע בנין עולם התהו שהוא על מנת לסתור, והסתירה דעולם התהו שהיא בשביל הבנין דעולם התיקון³⁵.

ומזה מובן שהבנין שסתרוהו יש לו קדימה להבנין שבנו במקומו – לא קדימה בזמן, אלא באופן של סיבה ומסובב, שהרי אי אפשר להיות בנין במקום הסתירה אא"כ קדם הבנין שלפנ"ז ואח"כ היתה סתירתו.

ויתירה מזה, שהקדימה דתהו לתיקון היא לא רק באופן של סיבה ומסובב, אלא גם קדימה במעלה, שהרי בתהו האורות מרובים ובתיקון הם מועטים 36, והפירוש בזה הוא לא רק אורות מרובים בכמות (שזהו ע"ד גשמיות), אלא גם אורות מרובים באיכות (שזהו ע"ד רוחניות), היינו, שהאור דתהו הוא אור אחר נעלה הרבה יותר.

ולכן, גם הענינים ששרשם מעולם התהו הם באופן של קדימה, וכמו קליפה קדמה לפרי, שקדימת הקליפה היא לא רק בגשמיות אלא גם ברוחניות, שהחיות דהקליפה קודם להחיות דהפרי, כמו שתהו קודם לתיקון.

וזוהו הטעם שהאדם צריך להדצ"ח, לא רק להגשמיות שבהם, אלא גם להרוחניות שבהם, היינו, להניצוץ אלקי שבהם, כיון ששרשן בעולם התהו שקדם לעולם התיקון.

ועפ"ז יובן איך אפשר להיות שנפש הבהמית תוכל לכסות ולהעלים על נפש האלקית, שזהו לפי ששורש נה"ב גבוה יותר משרש נה"א, כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי³⁷ ששורש נה"ב הוא מבחי' התהו שקדם לתיקון.

וזוהו גם שהיצה"ר אקדמי' טעניתי³⁸, ששרשו מעולם שקדם להעולם שהוא שורש היצ"ט. ומזה יכול לבוא אח"כ רוח (שבאמת לאמיתו אינה אלא) שטות שתכסה על האמת – כפי שהאמת היא בסדר השתלשלות, וכפי שנמשכת בנפש האדם – להיות ששרשה מתהו שקדם לתיקון.

ד) אמנם עפ"ז צריך להבין לאידך גיסא, דלכאורה, מצד זה שתהו קדם במעלה לתיקון, הי' צריך להיות שהרוח שטות תוכל לכסות על האמת כולו, היינו, שלא יהי' ענין שהרוח שטות לא יוכל לכסות עליו.

ובפועל רואים אנו שכאשר באים לידי נסיון בדבר אמונה, אזי אפילו קל שבקלים שרוב ימיו היו באופן דרבות רעות בעבירות חמורות ביותר, מ"מ, כשבא לידי ענין שבו רואה שנעשה נפרד מאלקות, אזי אין מקום לרוח שטות לנסות להעלים על האמת כו', אלא עומד הוא בנסיון, ועד כדי כך, שכח האמונה פועל העמידה בנסיון (לא רק בענין האמונה עצמה, אלא) גם בנוגע למחשבה דיבור ומעשה, שעומד בנסיון למסור נפשו אפילו שלא לעשות איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אחד אף שאינו מאמין בה כלל בלבד, וכן לדבר תועה ח"ו על אחדות ה' אף שאין פיו ולבו שוין כו' (כמבואר בתניא³⁹).

וגדולה מזו מצינו, שאפילו אצל ההמון ועמי הארץ ואלה שדעתם קלה, ישנם כו"כ איסורים שיראים ומזדעזעים מלעשותם, שאין זה מצד הבנה והשגה [שהרי להבנה והשגה אינם שייכים הם, ולאידך, שייכים הם ביותר לעינים גשמיים וחומריים, במכ"ש וק"ו מבינוני, שהרע שבו נתחזק יותר בהמשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושת' ושאר עיני עוה"ז (כמ"ש בתניא 40)], אלא שיש בהם יראת חטא טבעית, שמצד זה יראים הם מאיסורים מסויימים, ובפרט איסורים הקשורים עם כריתות ומיתות כו'.

אך הענין הוא, שהקדימה דתהו לתיקון אינה אלא בסדר ההשתלשלות, שהרי הן עולם התהו והן עולם התיקון נקראים בשם עולם, ושניהם מחודשים, ושם הסדר הוא שתהו קודם לתיקון.

משא"כ למעלה מסדר השתלשלות, הרי לא זו בלבד ששניהם שווים, אלא אדרבה, תיקון קודם. ומצד דרגא זו אין מקום להרוח שטות כו'.

(ה) ויובן בהקדם הביאור במ"ש 41 כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו, שהם ב' עינים.

ענין הא', יעקב חבל נחלתו, וענין הב', למעלה מזה, חלק הוי' עמו. ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר⁴² בפירוש יעקב חבל נחלתו, שנשמתו של אדם הוא החבל המקשרו באלקות⁴³, דכמו חבל שראשו אחד קשור למעלה וראשו השני קשור למטה, כך מקשרת הנשמה (שנקראת חבל) את האדם הנמצא למטה עם שרשו ומקורו למעלה. וממשיך לבאר שהנשמה עצמה (שהיא החבל) שזורה מתרי"ג נימין⁴³, היינו, שהיא כלולה מתרי"ג כחות⁴⁴.

וטעם הדבר הוא, דארז"ל⁴⁵ חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, דעולם הוא מלשון העלם⁴⁶, דכל או"א חייב לומר דהעלם וצמצום הראשון נברא בשבילי, בכדי לבררו ולזככו.

וכיון שהאדם הוא בציור רמ"ח אברים ושס"ה גידים שהם במספר תרי"ג, דלכן כל המדריגות בהשתלשלות (שנבראו בשבילי) הם במספר הזה, הנה גם בהנשמה יש תרי"ג כחות [ולהעיר ע"ד החידוש שבמאמר זה, שמצד זה שגוף האדם הוא בציור שיש בו מספר תרי"ג, לכן יש גם בהנשמה תרי"ג כחות⁴⁷].

וממשיך בהמאמר, שבהם תלויים התרי"ג מצוות.

והיינו, שזהו פירוש נוסף ביעקב חבל נחלתו, שהחבל קאי על המצוות שהם במספר תרי"ג. והא בהא תליא, דכיון שהאדם שבשבילו נברא העולם (החל מצמצום הראשון) הוא בציור שיש בו מספר תרי"ג, לכן, גם הדרכים והצינורות וההמשכות שעל ידם יכול האדם לתקן את העולם (החל מצמצום הראשון ולמטה ממנו), שהם המצוות, הם ג"כ במספר תרי"ג. והנה, בהחבל דמצוות ששזור מתרי"ג נימין, כל מצוה פרטית היא נימא פרטית, וכשהאדם עובר עבירה רח"ל אזי נפסק ונכרת רק נימא פרטית (אף שבפרט זה ה"ז גם העצמות של פרט זה), אבל כללות ההתקשרות נשארת בשלימות.

משא"כ עבירות שיש בהם כריתות ומיתות ב"ד, ה"ה נוגעים לכללות התקשרות הנפש עם שרשה ומקורה למעלה, ולכן, אפילו ההמון ועמי הארץ ואלה שדעתם קלה יראים ומזדעזעים מלעבור עליהם, לא מצד הבנה והשגה אלא מצד יראת חטא טבעית (כנ"ל ס"ד), כיון שמרגישים שמדובר אודות כללות התקשרות האדם למטה עם שורש חיותו למעלה (כמבואר כל זה בהמאמר).

אמנם מצד כללות הענין דבריאת העולם (מלשון העלם, החל מצמצום הראשון), שזהו כללות הענין דסדר השתלשלות, שבו קדם תהו לתיקון (כנ"ל ס"ד), יכול להיות שהרוח שטות (שמצד נה"ב ששרשה מתהו שקדם לתיקון) יכסה על האמת אפילו בנוגע לחסאים שיש בהם כרת ומיתה, שיהי' נדמה לו שעודנו ביהדותו, ומקושר הוא עם שורש חיותו, והתברך בלבבו לאמר גו' בשרירות לבי אלך 48, ואדרבה, למען ספות הרוה את הצמאה 48, שעי"ז יומשך לו תוספת חיות כו' 49.

אלא שכל זה אינו אלא בסדר השתלשלות, שזהו כללות הענין דיעקב חבל נחלתו. אך ישנו ענין שלמעלה מזה, שעז"נ כי חלק הוי' עמו, שזהו"ע שלמעלה מהשתלשלות, כי, כללות שם הוי', שפירושו הוי' הוה ויהי' כאחד⁵⁰, הוא למעלה מהשתלשלות.

והענין בזה, דהנה, חלק הוי' היינו חלק מן העצם, אשר, העצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו (כמאמר הבעש"ט⁵¹), וכיון שחלק הוי' עמו, חלק אלקה ממעל ממש⁵², ה"ה חד עם העצם.

ועד כדי כך, שהרב המגיד מפרש⁵³ בדברי המדרש⁵⁴ קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם, שקדושתו למעלה [קדושתו, בחי' קדוש אני, שהיא נעלית יותר (למעלה) מקדושתכם, בחי' קדושים תהיו, כמובן מהמשל לבני מדינה שעשו ג' עטרות למלך כו', נותן בראשו אחת (קדוש אני) ושתים בראשן של ישראל⁵⁵] הכל הוא מקדושתכם.

ומזה משמע שהה"מ מפרש דברי המדרש יכול כמוני, שאין זה בדרך שאלה ותמיהה, אלא יכול כמוני בניחותא⁵⁶, ומביא רא"י ממ"ש כי קדוש אני, שקדושתו למעלה היא מקדושתכם. וכל זה הוא מפני שעצם

הנשמה קשורה עם עצמותו ית', שזהו"ע דחלק הוי' עמו.

וענין זה הוא אצל כאו"א מ'שראל, כפי שמדייק בכתוב חלק הוי' עמו, עמו דייקא, דנוסף על הפירוש שמורה על העילוי, כדאיתא במדרש 57 שעמו הוא כמו עמו 58, ישנו גם הפירוש שעם הוא מלשון גחלים עוממות 59, כמו אין מלך בלא עם 60, שהם דברים נפרדים זרים ורחוקים ממעלת המלך 61.

והיינו, דכשם שבענין חבל נחלתו מדייק יעקב דוקא, שההתקשרות ע"י החבל דהנשמה היא גם במדריגות הנמוכות שהם בבחינת עקביים (כמ"ש בהמאמר), כך גם בהענין דחלק הוי' מדייק עמו דוקא, שאפילו אלה שהם כמו דברים נפרדים, הנה מבלי הבט על מעמדם ומצבם ה"ה חלק הוי', חלק מן העצם, שהוא חד עם העצם כולו.

והנה, מצד הענין דחלק הוי' עמו, שכאו"א מ'שראל הוא למעלה מסדר השתלשלות, חד עם העצמות, אי אפשר שהרוח שטות דנה"ב תכסה על האמת כו', שהרי הכח שיש בנה"ב לכסות ולהעלים כו' אינו אלא מפני ששרשה בתהו שקדם לתיקון, והקדימה דתהו לתיקון אינה אלא בסדר השתלשלות בלבד, משא"כ למעלה מסדר השתלשלות, הרי אע"פ ששם נאמר הלא אח עשו ליעקב 62, מ"מ, ואוהב 62 את יעקב דוקא, לפי שחלק הוי' עמו.

וענינו בעבודה, שהרוח שטות יכולה לכסות ולהעלים רק על ענינים השייכים לסדר השתלשלות שבאדם בכחות נפשו, שזוהי כללות העבודה שע"פ טעם ודעת, באופן של שקלא וטריא, טענות ומענות.

משא"כ למעלה מסדר השתלשלות שבו, היינו, עבודה מצד עצם הנשמה, בחי' היחידה, שנקראת יחידה ע"ש שמקבלת מיחיד⁶³, שהו"ע ניצוץ אחד נברא שמקבל מניצוץ אחד בורא⁶⁴ [ובאופן שאינם ב' דברים בפ"ע, אלא נעשים דבר אחד], הנה בדרגא זו לא שייך העלם והסתר כלל.

וכפי שמבאר הצמח צדק⁶⁵ בארוכה, שהבכורה דעשו אינה אלא ביחס להאין שמברר את היש, דכיון שהאין בא ונמשך בשביל לברר את היש, הרי בהכרח לומר שהיש קדם להאין, ורק לאחר שישנו מציאות היש יכול לבוא האין לבררו.

אבל האין של יש האמיתי, בודאי קודם הוא להיש הנברא. ומצד זה נוטל יעקב (לא רק את הברכה, כמ"ש⁶⁶ והנה עתה לקח ברכתי, אלא גם) את הבכורה (את בכורתי לקח⁶⁶), שיעקב דוקא הוא הבכור. וב' ענינים אלה ישנם גם באדם.

האין שמברר את היש, הו"ע הארת החכמה שמתלבשת באברי הגוף, החל מהמוחין שבראש שהו"ע השכל, שזוהי כללות העבודה ע"פ טעם ודעת. ובמדריגה זו קודם היש במעלה, ומצד זה יכולה להיות הרוח שטות כו'. משא"כ מצד עצם החכמה, שהיא דוגמת האין של יש האמיתי, לא שייך העלם והסתר דהרוח שטות כו'.

וע"ד המבואר בתניא 67 שרק בהבחינה המתפשטת מהחכמה יכול להיות ענין הגלות בלבוש שק דקליפה שממנה נכנס הרוח שטות לחטוא כו', אבל לגבי עצם החכמה כל הקליפות בטלים ומבוטלים כו' כדונג נמסו.

וענין זה מתגלה בכאו"א מישראל (גם מי שהוא במעמד ומצב שנקרא עמו, שהוא כמו דבר נפרד) כשבא לידי נסיון בדבר אמונה, שזהו"ע שלמעלה מהשתלשלות שמקשר אותו עם העצמות, וכיון שמצד דרגא זו בטלה הקדימה דתהו, הרי אי אפשר שהרוח שטות יכסה ויעלים כו', ולכן עומד הוא בנסיון. ולא עוד אלא שכאשר כח האמונה מתעורר ובא לידי גילוי, היינו, שמתגלית עצם החכמה, וע"י הארתה מתפשט גם בכל הגוף, ה"ז פועל גם בהענינים הפרטיים שהם בדוגמת נימא פרטית, כיון שבכל ענין ישנו העצם [וזהו שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר בהחצאי-עיגול "דבפרט זה ה"ה כל העצמות של הפרט הזה"], ולכן עומד בנסיון גם בנוגע לענינים שהם באופן שלבו בל עמו, כי אם במעשה ודיבור בלבד.

(ו) ויש להוסיף בביאור דיוק הלשון כי חלק הוי' עמו, חלק דייקא, לשון חלוקה, ולא לשון נתינה. דהנה, בהחילוק בין ב' הלשונות דחלוקה ונתינה, איתא בברכות 68 הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו, הרואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק מכבודו, משא"כ באומות העולם אומר שנתן מחכמתו, שנתן מכבודו.

ובטעם הדבר איתא במג"א 69, שישראל הם חלק אלוקה ודבקים בו לכן אומר שחלק, משא"כ אוה"ע שאצלם נאמר לשון מתנה, שהיא דבר נפרד.

ועפ"ז יש לבאר הדיוק דחלק הוי' עמו, חלק דייקא, שמורה על הדביקות דכאו"א מישראל (גם אלה שהם בבחי' עמו) בו ית'.

ועוד זאת, שכיון שישראל הם חלק הוי', הרי גם הענינים שנותנים להם במתנה הם לא באופן של פירוד, אלא באופן של דביקות.

והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש 70 (מיוסד על דרושי הצ"צ 71) בנוגע לענינים שבהם מצינו המעלה דמתנה, דאף שישנו החילוק בין מתנה לירושה, שמתנה יש לה הפסק 72 (ע"ד ענין הפירוד), וירושה אין לה הפסק 72, מ"מ, הנותן מתנה למי שראוי ליורשו, אזי גם המתנה היא באופן שאין לה הפסק 73.

ויובן בפרטיות יותר בנוגע לתורה, שבה מצינו גם ענין המתנה 74, דהנה, מצד נגלה דתורה בפ"ע, בחי' פשט רמז דרוש, ר"ת פרד"ש 75, לשון פירוד, יכול האדם להשאר נפרד כו' (וכמבואר בזהר 76), וע"ד מארז"ל 77 אוי לו לפלוני שלמד תורה כו' ראו כמה מקולקלין מעשיו וכו' (כיון שהלימוד הוא ללא יראת שמים), ועד שאמרו 78 לא זכה נעשית לו (התורה) היפך דסם חיים, שזהו ע"ד מתנה שיש לה הפסק.

אמנם, כשישנו גם לימוד חלק הסוד שבתורה, פנימיות התורה, שבה לא שייך העלמות והסתרים דהרוח שטות, להיותה בחי' אילנא דחיי79, למעלה מענין הבירורים, אזי נעשה גם הלימוד דפשט רמז דרוש באופן של חיבור ודביקות כו', והיינו, שגם המתנה, נגלה דתורה, היא באופן שאין לה הפסק, כיון שזוהי מתנה למי שראוי ליורשו, מצד שייכותו לפנימיות התורה שהיא באופן של ירושה שאין לה הפסק.

ועוד זאת, שיש בזה גם המעלה דמתנה (שהרי הלשון מתנה שמצינו בנוגע לתורה הוא בדרך מעלה), שהנתינה היא שלא לפי ערך יגיעתו ועבודתו של מקבל המתנה, כי אם מה שנמשך מלמעלה בדרך מתנה.

וענינו בתורה, שעל ידה אותי (עצמותי ית') אתם לוקחים80, כיון שאנא נפשי כתבית יהבית81, היינו, שהכניס את עצמותו (עצמות האֵט זיך אינגאָצן אַוועקגעגעבן) בתורה, וכדאיתא במדרש82 בפירוש ויקחו לי תרומה83, משל למלך שהיתה לו בת יחידה כו' לפרוש ממנה איני יכול כו' טובה עשה לי כו' קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם כו', כך אמר הקב"ה לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול כו', בית אחד עשו לי שאדור בתוכו כו', היינו, שנתנית התורה היא באופן שיש בה גם מציאותו של המוריש. ואז ישנם ב' המעלות, המעלה דירושא שאין לה הפסק, והמעלה דמתנה שהיא למעלה מהעבודה והגיעה כו' (נוסף לכך שהמתנה היא באופן שאין לה הפסק, כיון שישנו גם לימוד פנימיות התורה).

ז) וזהו כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו, שגם כאשר מצד יעקב חבל נחלתו ישנו הענין דרוח שטות שמכסה ומעלים כו' עד שיכול להיות מצב שע"י העוונות נכרת חבל ההתקשרות רח"ל, הנה גם אז ישנו הענין דחלק הוי' עמו, שזוהי ההתקשרות שמצד העצם, שעל זה לא שייך העלם והסתר כו'. ועוד זאת, שמצד הענין דחלק הוי' עמו, מתתקן סוכ"ס גם הענין דחבל נחלתו, שאפילו הנימים הפרטיים שנפסקו, יחזרו להתחבר להיות על ידם הקשר של האדם הנמצא למטה עם שורש חיותו למעלה.

וענין זה הוא ע"ד ביאור כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע 84 בפירוש הכתוב 85 כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, שההבדלה שע"י העון היא ביניכם דוקא, אבל לגבי אלקיכם גם העון אינו מפסיק.

ומוסיף, שבאגה"ת 86 כתב דבאמת אין שום דבר חוצץ ומפסיק כי אם עונותיכם כו' מפני שהן נגד רצה"ע כו', והיינו לגבי בחי' אור הסוכ"ע ולענין שאינו מאיר בגילוי, משא"כ לגבי עצמות אוא"ס כו'.

והענין בזה, שנוסף לכך שההבדלה דהעון אינה אלא מצדכם (ביניכם), ה"ז מבדיל רק ביניכם לבין אלקיכם, שפירשו כוחכם וחיותכם 87, היינו בחי' ממכ"ע, או אפילו גם על בחי' סוכ"ע (מפני שהעונות הם נגד רצון העליון), אבל רק לענין שאינו מאיר בגילוי כי אם בהעלם.

משא"כ לגבי עצמות אוא"ס אין שום דבר מעלים ומסתיר כלל.

ועוד זאת, שמצד עצמותו ית' (שלגבי' לא שייך העלם והסתר כלל) מתבטל ההעלם וההסתר לגמרי, גם למטה. וכמו שמצינו ביצי"מ דכתיב 88 ועברתי בארץ מצרים גו' אני הוי', ודרשו רז"ל 89 אני ולא מלאך כו' אני ולא שרף כו' אני ולא השליח כו' אני הוא ולא אחר, הקב"ה בכבודו ובעצמו 90, היינו, שכדי להיות היציאה

דבנ"י מתוקף הקליפה דמצרים שהיו משוקעים רח"ל במ"ט שער טומאה 91, הוצרך להיות המשכת העצמות דוקא, שיכול להיות נמשך גם במקום החושך דקליפת מצרים, ובאופן שלא יהי' מזה שום יניקה כלל ח"ו (דלא כמו ההמשכה מבחי' הגילויים שיכול להיות מזה יניקה כו'), אלא אדרבה, שבירת הקליפה לגמרי, ביחד עם היציאה והגאולה דבנ"י ממצרים, שזהו"ע דנגוף למצרים ורפוא לישראל 92.

ועד"ז בנוגע ליצי"מ ברוחניות (שזהו התוכן דכל ענין ופרט בעבודת האדם 93), שגם כאשר ישנה התגברות הרוח שטות לעבור עבירה, ונעשה עוונותיכם מבדילים גו', עד שנכרת החבל שמקשר את האדם שנמצא למטה עם מקור חיותו למעלה, הרי אפילו קל שבקלים, קשורה עצם הנשמה בעצמותו ית' (התקשרות עצם בעצם), ומצד זה לא שייך ענין של הפסק והבדלה כלל ע"י עון איזה שיהי', וענין זה (שהעון אינו מפסיק) הוא באופן שלא שייך להיות מזה יניקה ח"ו, אלא אדרבה, שמצד זה מתבטל הרוח שטות לגמרי (ע"ד נגוף למצרים), ובשעתא חדא וברגעא חדא 94 שטעלט ער זיך איבער מעומק תחת לעומק רום (רפוא לישראל).

וזהו מ"ש כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בקונטרס העבודה 95, שכאשר בא לידי נסיון בענין של אמונה, שאז מתגלה אצלו בחי' היחידה שבנפש, הרי לא זו בלבד שעומד בנסיון בהענין שבו הוא הנסיון עצמו, אלא עוד זאת, שהתגלות היחידה פועלת שמשנתנה לגמרי בכל עניניו.

ח) והנה נוסף על האמור לעיל שכאשר באים לידי נסיון בדבר אמונה אזי מתבטלת הרוח שטות כו', צריכה להיות העבודה באופן כזה שמלכתחילה לא יהי' נתינת מקום להרוח שטות.

והענין בזה, דהנה, נתבאר בארוכה בהמאמר 96 שסיבת הרוח שטות היא מצד חסרון בחי' הדעת, לפי שרוב הנשמות שבדורותינו (וחלק גדול מהנשמות דדורות הקדמונים) הם (לא בבחי' זרע אדם, אלא) בבחי' זרע בהמה, שאין בהם בחי' דעת באלקות 97, והיינו, שהחסרון הוא (לא בהידיעה, אלא) בהכרה והרגשה (עד

לאופן של ראי', ומצד זה נעשה אצלם התגברות הרוח שטות. והעצה לזה היא המשכת בח' הדעת, שעל זה ישנו הסיוע ע"י משה רבינו, גואל ראשון 98, רועה ישראל, כמבואר בתניא 99 שהוא משבעה רועים וכללות כולם, ונקרא רעיא מהימנא, דהיינו שממשיך בח' הדעת לכללות ישראל, גם בנשמות שמבחי' זרע בהמה.

וזהו 100 ונתתי עשב בשדך לבהמתך 101, עשב הוא בח' דעת שהוא שם ע"ב ושי"ן (ג' קוין חג"ת, מדות, שקיומם ע"י הדעת 102) באמצע התיבה, שנמשך בשדך בשביל בהמתך שהם הנשמות שנקראו זרע בהמה. וזהו גם מ"ש 103 ורעה אמונה, היינו, שמשה רבינו, רעיא מהימנא, רועה ומפרנס את האמונה דבנ"י שלא תהי' בדרך מקיף בלבד, שמצד זה יכול להיות גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי"א 104, כי אם באופן פנימי, שמצד זה לא יוכל האדם לעבור עבירה שהיא היפך רצון העליון.

ועד"ז בנוגע לאתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא 105, שזהו ענינם של הרביים נשיאי הדורות, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא, שעבודתו היתה עם כאו"א מ' ישראל, אפילו עם אלה שהם במעמד ומצב של נפרדים, עמו מלשון עוממות, שנתרחקו ונעשו מושקעים בתאוות בתענוג ורתיחה, ואפילו אלה שנכרת חבל נשמתם ע"י עבירות של כריתות ומיתות ב"ד – הרי זהו ענינו של רבי (דאָס איז דאָך דער ענין פון א. רבי'ן), שלהיותו ממוצע המחבר 106, כמ"ש 107 אנכי עומד בין הוי' וביניכם, ועוד למעלה מזה, הרי הוא פועל גם אצלם, שבחי' היחידה תוכל לבוא בגילוי ולפעול פעולתה, החל ממצב של נסיון, להסביר לו שבענין זה מוכרח הוא לעמוד בנסיון, ואח"כ במשך הזמן לפעול אצלו החיבור דחבל נשמתו גם בנוגע להנימים הפרטיים. ועאכו"כ שפועל על אלה שהם בבחי' עמו כפי שהוא באופן של עילוי (כנ"ל ס"ה), שלא יבואו לידי מצב שהרוח שטות תוכל לכסות על האמת כו'.

וענין זה השאיר לחבל נחלתו לדורו אחריו, בנתנו להם את הזכות להמשיך בפעולותיו בדרך אשר הורנו ונלכה באורחותיו 108, לאחר שסלל את הדרך והראה כיצד צריכים לפעול בכהנ"ל, ובהצלחה מופלגה, למעלה מן הטבע – בטבע, למלא את תכלית הכוונה של בריאת כל העולמות, לעשות לו ית' דירה בתחתונים 109, וכל זה בחסד וברחמים 110, ובהצלחה מופלגה, למטה מעשרה טפחים.

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על הפרק הרביעי מד"ה באתי לגני ה' שי"ת (סה"מ ה' שי"ת ע' 116 ואילך).

(2) שה"ש ה, א.

(3) שהש"ר עה"פ.

(4) ויק"ר פכ"ט, יא.

(5) תרומה כה, ח.

(6) תהלים לז, כט.

- 7) ראה מ"כ ומהרז"ו לבמדב"ר פי"ג, ב. מהרז"ו לב"ר פי"ט, ז.
- 8) ע"פ ישעי' נז, טו. נוסח התפלה דשבת.
- 9) ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. לקו"ת נשא כ, סע"ב. ובכ"מ.
- 10) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מציין לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם מציין גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.
- 11) ד"ה באתי לגני ה'שית פ"א (סה"מ שם ע' 111-112).
- 12) סוטה ג, א.
- 13) בכל הנאמר עד כאן – ראה ד"ה באתי לגני תשי"א-תשי"ג בארוכה.
- 14) ראה ד"ה באתי לגני ה'שית פ"ה (סה"מ שם ע' 118).
- 15) קהלת ז, כ.
- 16) שבועות לט, א.
- 17) ראה טעהמ"צ להרח"ו פ' קדושים. מאמרי אדה"ז פרשיות ח"ב ע' תקצא ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל (דרמ"צ).
- כח, א-ב). לקו"ש חכ"ה ע' 16-17. חכ"ז ע' 105.
- 18) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות וידוי ותשובה ספ"א (דרמ"צ לח, ב).
- 19) ראה ד"ה הנ"ל רפ"ד (סה"מ שם ע' 116) – הפרק דשנה זו: "זה שהנה"ב מכסה על הנה"א . . . והיינו דאָס וואָס וועלט איז מעלים אויף אלקות".
- 20) המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתקלג ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 37. וש"נ.
- 21) ספכ"ט.
- 22) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' ה ובהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א שם. ובכ"מ.
- 23) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ריש ע"ד. לקו"ש חט"ו ע' 95.
- 24) אבות פ"ה מכ"א.
- 25) נצבים ל, טו.
- 26) שם, יט.
- 27) ראה עיקרים מאמר ג פ"א. קונטרס ומעין מאמר א פ"ג. ספר השיחות תורת שלום ע' 243.
- 28) רפ"ט (כד, סע"א ואילך).
- 29) עקב ח, ג.
- 30) כתר שם טוב סימן קצד.
- 31) לקוטי תורה להאריז"ל עה"פ.
- 32) אבות רפ"ה.
- 33) תהלים קז, ה.
- 34) סה, ד. וראה לקו"ת צו יג, ב. ועוד.
- 35) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תשכח. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תקפב ואילך. סה"מ תרס"ג ע' נג ואילך. ה'שית ע' סה. ובכ"מ.
- 36) ראה עץ חיים שער י' (שער התיקון) פ"ה. שער יא (שער המלכים) פ"א-ב. ועוד.
- 37) תו"ח נח ס, ג ואילך.
- 38) ראה זח"א קעט, סע"א ואילך.
- 39) ספ"ט (כה, ב).
- 40) פי"ג (יח, ב).
- 41) האזינו לב, ט.
- 42) פ"ד (סה"מ ה'שית ע' 116 ואילך).
- 43) ראה תניא אגרת התשובה פ"ה-ו.
- 44) תניא פנ"א.
- 45) סנהדרין פ"ד מ"ה (לז, א).

- 46) לקו"ת שלח לז, ד. ובכ"מ.
- 47) נתבאר בארוכה בשיחת ש"פ בשלח בתחלתה (לקמן ע' 51 ואילך).
- 48) נצבים כט, יח.
- 49) ראה קונטרס ומעין מאמר י פ"א.
- 50) זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיוה"א פ"ז (פב, א).
- 51) המשך תרס"ו ע' תקכב. וראה ספר השיחות תש"א ע' 32 הערה 19.
- 52) תניא רפ"ב.
- 53) אור תורה להה"מ לט, סע"ב.
- 54) ויק"ר פכ"ד, ט.
- 55) שם, ח.
- 56) ראה מאור עינים קדושים ע' 93.
- 57) שמו"ר ספל"א.
- 58) ראה לקו"ת במדבר ו, ב. אוה"ת שמות ע' פט-צ.
- 59) ראה סה"מ תר"ס ע' ו. ובכ"מ.
- 60) בחיי וישב לח, ל. תניא שעהיוה"א רפ"ז (פא, ב). ובכ"מ.
- 61) שעהיוה"א שם.
- 62) מלאכי א, ב.
- 63) לקו"ת ראה כה, א. סה"מ תרצ"ו ע' 57. וש"נ.
- 64) עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. הובא בלקו"ת שם כז, א. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ ה'שית שם ע' 115.
- 65) אוה"ת וישלח רלא, ב ואילך. קיצורים והערות לתניא ע' מט ואילך.
- 66) תולדות כז, לו.
- 67) פי"ט (כה, א).
- 68) נח, א.
- 69) או"ח סרכ"ד סק"ד (וראה גם ט"ז שם סק"א: "כל שאתה אומר חלק צריך אתה לדעת ממי נחלק, נמצא שיש יחוס לחלק אחר מי שנתחלק ממנו, משא"כ באומות שאין להם יחוס אחרי הנותן, כמו כל מתנה דלית בה אחריות על הנותן, שאחר שנתן להם מתנה זו שוב אין דביקות בנותן").
- 70) סה"מ תרכ"ז ע' קנד ואילך. וראה גם סה"מ תרל"ד ע' רעח ואילך.
- 71) אוה"ת תשא ס"ע א'תתקסט ואילך.
- 72) בבא בתרא קכט, א.
- 73) שם קלג, א.
- 74) ברכות ה, א. ועוד.
- 75) ראה רמ"ז לזח"א ד, ב.
- 76) ח"ג ערה, סע"ב (ברע"מ). הובא במכתב יא מנ"א שנה זו – אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ט ע' רלג.
- 77) יומא פו, ב.
- 78) שם עב, ב.
- 79) זח"ג קכד, ב (ברע"מ). תניא אגה"ק סכ"ו. וראה קונטרס עץ החיים פ"א ואילך.
- 80) ראה שמו"ר פל"ג, ו. תניא פרק מז (סז, א).
- 81) שבת קה, א (כגירסת העין יעקב). וראה לקו"ת שלח מח, סע"ד ואילך.
- 82) שמו"ר שם, א.
- 83) תרומה כה, ב.
- 84) סה"מ אעת"ר ע' עד.
- 85) ישעי' נט, ב.
- 86) פ"ה (צה, ב). וראה גם לקו"ת בלק עג, ג.
- 87) ראה שו"ע או"ח ס"ה.

- 88) בא יב, יב.
 89) הגדה של פסח פסקא ויוציאנו.
 90) ראה זח"א (מהנ"ע) קיז, ב. לקו"ת צו יב, ג. טז, א. תו"ח בראשית כז, ב. סידור (עם דא"ח) רצט, א. ובכ"מ.
 91) ראה זוהר חדש ר"פ יתרו. ועוד.
 92) ישעי' יט, כב. זח"ב לו, א.
 93) ראה תניא פמ"ז. תו"א שמות מט, סע"ד. וארא נז, ב ואילך. יתרו עא, ג-ד. ובכ"מ.
 94) ראה זח"א קכט, סע"א.
 95) פ"ה.
 96) ד"ה באתי לגני דיו"ד שבט דאשתקד פ"ז (סה"מ מלוקט ח"א ע' לד ואילך. תורת מנחם – התוועדויות ח"ז ס"ע 301 ואילך).
 – המאמר יצא לאור בסמיכות ליו"ד שבט השתא, ונזכר בכו"כ מהמכתבים שבתקופה ההיא – ראה (לדוגמא) אגרות- קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ח ע' קלט ואילך. ועוד (המו"ל).
 97) ראה תו"א ר"פ משפטים (עד, ג ואילך).
 98) ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א. שער הפסוקים להאריז"ל ויחי מט, י. תו"א שם עה, ב. 99) פמ"ב.
 100) תו"א משפטים שם.
 101) עקב יא, טו.
 102) ראה ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' ז.
 103) תהלים לז, ג.
 104) ברכות סג, א (כגירסת העין יעקב).
 105) תקו"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א).
 106) ראה סה"ש תורת שלום ע' 158. ד"ה באתי לגני תשי"ב פ"ה (סה"מ מלוקט ח"א ע' כה. תורת מנחם – התוועדויות ח"ד ע' 297). ובכ"מ.
 107) ואתחנן ה, ה.
 108) ע"פ לשון אדה"ז בתניא אגה"ק סימן זך (קמו, א).
 109) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.
 110) ראה שיחת שמח"ת תרצ"ג (נעתק באגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג ע' שנג. וראה "רשימות" חוברת קפ ע' 9 (נעתק ב"היום יום" כ חשון)).